

Neredzamais teātris un nedzirdamais koncerts

Mūsdienās, kad šķiet – ir bijis viss un nekas vairs nespēs pārsteigt –, pašmāju darboņi tomēr atraduši jaunus veidus, kā izklaidēt Latvijas publiku. Populāra dziedātāja aicina uz koncertu bez skaņas, bet aktrise un režisore – uz izrādi bez bildes...

Tas ir iespējams!

Aktrise, kurai pirms diviem gadiem vieta Jaunajā Rīgas teātrī vairs neatradās, kopā ar domubiedriem izveidojusi neparastu teātri, kur... neko nevar redzēt.

Uz izrādi ar acīm ciet

Iedvesmojās no lietuviešiem

12. aprīlī pirmizrādi Latvijas Nacionālās bibliotēkas konferenču centrā piedzīvoja *Sajūtu teātra* izrāde *Grāmata zīme*. Šajā teātrī darbojas divi bijušie Jaunā Rīgas teātra aktieri Liena Šmukste un Andis Strods.

Sarunā ar PDz Liena stāsta – ideja aizgūta no Lietuvas teātra ar tādu pašu nosaukumu.

«Mani šī teātra ideja patiesi ieintriģēja, un es sāku to pētīt. Mans vecaistēvs un vecāmma bija neredzīgi, un viņi nekad netika uz teātri. Tāpēc mēģināju saprast, kā tas ir – uzaicināt uz teātri tādus cilvēkus, kas neredz. Un Lietuvā Karolīna Žernīte tieši to dara – aizsien teātra apmeklētājiem acis un veido izrādi. Man ienāca prātā doma, ka arī es varētu izmēģināt,» atklāj Liena. Viņa patlaban studē režiju. «Kad tad vēl eksperimentēt, ja ne Latvijas Kultūras akadēmijas laikā, kad atbildība ir drusciņ mazāka? Vēlos turpināt rošities šajā žanrā, veidot izrādes arī bērniem,» saka viņa. Šī izrāde ir Lianas magistrantes darbs teātra režijā.

Stundu ar aizsietām acīm

Uz pirmizrādi visas biļetes bija izpirktas. Taču Liena neslēpj – daudzi vēl šaubās, jo nezina, kas tas ir. Baidās, ka viņus grūstīs, stumdīs vai arī pasmesies par viņiem. «Mums ir aktieru ētikas kodekss, ka nesmejies, lai kas arī notiktu. Skatītājiem tiek aizsietas acis, un viņus aktieri pavada līdz sēdvietai, kur stundu var gremdēties izrādes uzburtajā pasaulē. Ir iespēja izrādes darbību iztēloties – ar dzirdes, taustes un ožas palīdzību, gūstot īpašu pieredzi un kļūstot par aktīvu izrādes dalībnieku,» skaidro viņa. Ja kādam rodas bailes, var pacelt roku un saņemt palīdzību.

Mans vecaistēvs un vecāmma bija neredzīgi, un viņi nekad netika uz teātri.

Izrādē *Grāmata zīme* pieskārieni un smaržas ļauj skatītājam just un izdzīvot 20. gadsimta 70. gadus un likteni kādai ģimenei, kura slēpusi aizliegtās grāmatas, papīru, kartonu, šķīvišus, krūzītes. Mums ir daudz rekvizītu, ar kuriem aizrautīgi strādājam. Izmantojam zvanus, un ir arī Jēkaba Nīmaņa komponētais skaņdarbs divām rakstāmmašīnām,» uzskaita Liena.

Pirms piedāvāja izrādi plašākai publikai, bijuši mēģinājumi ar draugiem, radiem un paziņām. Pirmā *Sajūtu teātra* izrāde, kas veidota kā pastaiga cauri gadalaikiem pēc Edvarta Vīrzas romāna *Straumēni* motīviem, notikusi Lianas brālēnam Raimondam Vindulim piederošajā mūsdienu mākslas galerijā Līvānos. To, vai jaunajam teātrim būs pašam savas telpas, rādīs laiks. Līdz gada beigām izrādēm atvēlētās telpas Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Aiziešana no JRT vēl aizvien sāp

Topošā režisore neslēpj – joprojām sāpīgas ir atmiņas par atvadišanos no Jaunā Rīgas teātra, kur 12 gadu kopā ar citiem aktieriem jutusies kā lielā ģimenē. Bijis skaudri apjaust – vairs neesi vēlams, esi izstumta no šī loka. Tagad Liena redzama TV3 seriālā *Viss pa jaunam* veikalniece Astras Pumpures lomā. «Šis darbs man ļauj nopelnīt ģimenei iztiku, un par to es priecājos. Savukārt *Sajūtu teātri* varu nodarboties ar tīro mākslu,» pauž Liena. Paralēli viņa šobrīd spēlē arī *Dirty Deal Theatre* režisores Paulas Plavnieces izrādē *Klubs Paradise*. Lianas piecus gadus vecā meita Dārta gan esot greizsirdīga uz mātes profesiju, jo bieži viņas nav mājās.

Elza Rozentāle

«Kaut kas tāds Latvijā vēl nav bijis,» PDz saka dziedātāja, kura piedāvā koncertu baudīt bezvadu austiņās.

Baudīs mūziku klusumā

«**P**asaulē šādus koncertus rīko bieži, bet Latvijā kas tāds vēl nav bijis,» stāsta Elza Rozentāle, kas pārstēdza pašmāju slavenības ar ekskluzīvu koncertu klusumā. Grupas *Bur mani* jaunā albuma *Tālu tālu* prezentācijā soliste aicināja uzlikt bezvadu austiņas, bet viedtālrunis ieslēgt lidmašīnas režīmā, lai nekas netraucētu izbaudīt skaņas kvalitāti. No malas lūkojoties, pavērās interesants skats – cilvēki vienā rītmā kustas gan drīz absolūtā klusumā. «Nopietnā austiņas, var dzirdēt tikai akustikas skaņas un klusu solista dziedāšanu,» skaidro Elza. Tādi koncerti, kam jau sarūpētas 700 bezvadu austiņas, risināsies Siguldā, Liepājā, Valmierā un Rīgā. «Atšķirībā no diskotēkām klusumā, kādas Latvijā savulaik tika rīkotas, šajos koncertos būs dzīvā mūzika. Diskotēkās mūzika iepriekš tika samiksēta un didžejs tikai nospieda pogu, taču mēs katru skaņu radīsim visu acu priekšā. Būs klātbūtnes un īstenības sajūta, jo katrai skaņas niansei, kas dzirdama austiņās, pretī būs bilde – mūziķi, kas uz skatuves to rada,» stāsta Elza. «Arī es pati šādā austiņu pasākumā nekad iepriekš neesmu bijusi. Par tādiem koncertiem zinu tikai no YouTube video,» atklāj Elza. «Nākotnē šādus koncertus labprāt sniegtu dažādās interesantās vietās, piemēram, uz daudzstāvu mājas jumta pilsētas centrā vai klusā mežā. Ja koncerts skan austiņās, apkārtējā vide vairs nav tik svarīga. Tev netraucē lielpilsētas fona trokšņi, un tu netraucē nevienam vietā, kur valda klusums.»

Ja koncerts skan austiņās, apkārtējā vide vairs nav tik svarīga.

Andris Freidenfelds, Radio SWH ētera personība:

«Nekad agrāk neko tādu nebiju piedzīvojis. Man ļoti patika – tas bija intīmi uzrunājoši. Lai cik kvalitatīva un skaļa arī būtu mūzika koncertos, bieži vien kāds blakus krešļš, citam grab kauli vai vienkārši viņa audio aura tam visam pa vidu maisās. Šajā reizē Elzas dziesmās izbaudīju katru akordu.»

Slavenības sajūsmā

Didzis Bardovskis, mūziķis:

«Man patika! Zinu, ka Latvijā bijušas bezvadu austiņu diskotēkas, bet pats tādās neesmu piedalījies. Šāds koncerts ļauj perfekti un detalizēti dzirdēt muzikālās nianšas, kas parastos koncertos paslīd garām.»

Jānis Skutelis, komiķis un aktieris:

«Esmu klausījies austiņās mūziku, bet šādā koncertā piedalījos pirmo reizi. Man ļoti patika! Ir patiešām laba sajūta, ka vari ielaist Elzu savā galvā un izbaudīt katru skaņas nianši – viņa burtiski dzied tavā galvā!»

Liena Šmukste